

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Psikososyal
Dijital Destek Programı

HAKKIMIZDA

HAKKIMIZDA

1. Ülkemizde Psikososyal Müdahale Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi

Ülkemiz 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremleri ile sarsılmış ve birçoğumuzun yaşamı önemli ölçüde değişmiştir. Depreme maruz kalan insanların bir kısmı normal yaşamlarına dönseler bile önemli bir kısmı, olan bitenleri uzun bir süre hatırlamıştır. Bu bağlamda psikososyal müdahale çalışmaları ihtiyaç olarak ortaya çıkmış; bu kapsamda, MEB ve UNICEF iş birliğiyle 2001 yılında “Psikososyal Okul Projesi” başlatılmıştır. Proje ile deprem, sel, kaza, istismar, şiddet gibi toplumsal travmatik sonuçları olan olaylarda etkili bir biçimde kullanılan “Psikososyal Destek Programları” geliştirilmiştir.

Var olan ve potansiyel olarak bulunan risklere yönelik tedbirlerin alınarak psikososyal gelişimin desteklenmesi amacıyla geliştirilen, il/ilçe düzeyinde Psikososyal Müdahale Ekipleri tarafından, okul düzeyinde ise rehberlik servisleri tarafından gerçekleştirilen hizmetler, çocuk ve gençlerimiz ile onların ailelerine ve öğretmenlerimize yönelik önleyici, koruyucu ve destekleyici çalışmaları kapsamaktadır. Bu hizmetler, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde planlanarak koordine edilmektedir.

2000-2001 eğitim öğretim yılı başında 8 pilot ilde uygulamaya konulan Psikososyal Okul Projesi bir yıl sonra etkili bir biçimde tüm ülkede yaygınlaştırılmıştır. Projenin alt programları şu şekildedir:

a) Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma (Debriefing):

Travma yaşayan bireylerin tepkilerini paylaştıkları, bilgi aktarımında buldukları grup oturumlarıdır. İki oturumdan oluşan çalışmaların her biri üç saat sürmektedir. Gruplar en fazla 18 kişiden oluşmaktadır. Gruplarda psikolojik yardıma ihtiyacı olan bireylerin tespit edilerek gerekli yönlendirmelerin yapılması amaçlanmaktadır.

b) Travma Sonrası Normal Tepkiler – Psikoeğitim Uygulamaları: 6 oturumdan oluşan program, çocuklara, öğretmenlere ve anne babalara yöneliktir. Amacı, travma sonrasında yaşananları normalleştirmek ve kişiler arasında iletişimi kuvvetlendirmektir.

c) Grupla Psikolojik Danışma I – Çocuklara Yönelik Toparlanma Tekniklerinin Öğrenilmesi (Normalleşmede güçlük yaşayan çocuklara yönelik sunulan psikolojik destek çalışmaları): Psikoeğitim çalışmaları sırasında belirlenen ve diğer kaynaklardan ulaşılan, ileri düzeyde travmaya uğramış çocuklara, bu konuda eğitim almış uzmanlar tarafından verilecek hizmeti tanımlamaktadır. 6 oturumda da tamamlanır.

d) Grupla Psikolojik Danışma II: Psikoeğitim çalışmaları sırasında belirlenen ve diğer kaynaklardan ulaşılan, ileri düzeyde travmaya uğramış çocuklara, bu konuda ileri düzey eğitim almış uzmanlar tarafından verilecek hizmeti tanımlamaktadır.

e) Sınıf Temelli Müdahale: Çocukların afetler ve kritik yaşam olayları sonrasında gösterdikleri tepkileri ve gelecekte ortaya çıkabilecek psikolojik sorunları grup ortamında azaltmayı amaçlayan ve müzik, hareket, resim, oyun, psikodrama gibi etkinlikleri içeren sistematik ve uzun soluklu bir müdahale programıdır.

2. Mevcut Psikososyal Destek Programını Yenileme ve Yaygınlaştırma Nedenleri

2001 yılında geliştirilen ve 16 yıldır kullanılan psikososyal destek programlarının program içerikleri ve teknikleri, toplumsal ve teknolojik değişikliklere paralel bir biçimde yenilenmediği için uygulama sürecindeki uyarlamalar, eğitimci/uygulayıcının kişisel danışmanlık becerileri ile sınırlı kalmıştır.

Dönem dönem yoğunluk kazanan terör olayları, aileler ve özellikle de çocuklar üzerinde travmatik yaşantılar oluşturmaktadır. Savaş ve göçün zorlayıcı etkilerini derinden yaşayan Suri-

yeli ve diğer yabancı uyruklu çocuklar ve aileleri ile terör eylemlerinden etkilenmiş çocuk ve yetişkinler gibi dezavantajlı gruplarla gerçekleştirilecek çalışmaların yanı sıra intihar, ölüm-yas, cinsel istismar durumları için de programların kapsamının genişletilmesine ve alandaki bilimsel gelişmelere paralel olarak yeni tekniklerle programın yenilenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bu doğrultuda; MEB ve UNICEF iş birliği ile disiplinlerarası bir yaklaşımla mevcut programın zenginleştirilmesi ve kültürel bağlama daha duyarlı ve tutarlı hale getirilmesi amacı ile, üniversitelerin psikiyatri, PDR, psikoloji gibi alanlarının yanı sıra halk bilimi, sosyoloji, felsefe, antropoloji ve ilahiyat gibi farklı alanlardan da akademisyenlerin geniş katılımı ile 15-19 Ağustos 2016 tarihlerinde İstanbul'da bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalışmaya Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, AFAD, RTÜK ile Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında ve bağlı kurumlarda çalışan personel de katılım sağlamıştır.

Bu çalıştay ile ele alınan ve karara bağlanan temel gerekçeler aşağıdaki maddelerde toplanarak özetlenebilir;

a) Programların, toplumun kültürel özellikleri ve hassasiyetleri gözetilerek, sosyal destek sistemlerini harekete geçirebilecek biçimde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

b) 2001 yılında hazırlanan programların, terör, göç, cinsel istismar gibi güncel toplumsal sorunlara çözüm üretecek kapsamda yeniden ele alınması gerekmektedir.

c) Travmaya müdahale programının ve uygulama tekniklerinin güncel bilimsel çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

d) Programın, çocukların gelişim dönemi özelliklerini dikkate alarak yaş gruplarına göre gerçekleştirilmesi programın etkililiğini artıracaktır. Geliştirilecek psikoeğitim programının okul öncesi dönemi de kapsayacak biçimde çocuk, ergen ve yetişkin gruplarını dikkate alarak hazırlanması gerekmektedir.

e) Hazırlanacak programlarda özel eğitim ihtiyacı olan birey-

4. Psikososyal Destek Programı

Psikososyal destek programının yenilenmesi sürecinde yapılan çalışmalar sonucunda 1 önleyici kitap ve 6 güçlendirici kitap hazırlanmıştır.

Önleyici kitapta, tüm travma türlerine yönelik teorik bölüm ve etkinlikler yer almaktadır. Önleyici etkinlikler; olaydan önce bireylerin olaya karşı hazır bulunuşluk düzeylerini artırmaya yönelik, baş etme becerilerini geliştirici, olayın bireyler üzerinde oluşturabileceği zararı azaltmayı hedefleyen etkinliklerdir. **Önleyici kitapta 17 etkinlik yer almaktadır. Ayrıca 11 özel eğitim etkinliğine de yer verilmiştir.**

Güçlendirici kitap ise, 6 farklı travma türüne yönelik 6 ayrı kitap biçiminde oluşturulmuştur. Oluşturulan kitaplarda yer alan travma türleri; Doğal Afet, Ölüm-Yas, İntihar, Cinsel İstismar, Terör, Göç'tür. Bu kitapların her birinde ilgili travma türüne yönelik daha kapsamlı bir teorik bölüm ile önleyici ve güçlendirici etkinlikler yer almaktadır. Önleyici kitapta yer alan etkinliklere ek olarak güçlendirici kitaplarda da önleyici etkinliklere yer verilmiştir. Bu etkinlikler, uygulayıcının görev yerindeki bölgesel özellikler/

dinamikler göz önünde bulundurularak uygulanması için oluşturulmuştur. Güçlendirici etkinlikler ise; kişilerin duygularını ifade etmelerini, travmatik olay sonrası oluşabilecek stres tepkilerini anlamlandırmalarını, normalleştirmelerini, olumlu başa çıkma yöntemlerini kullanmalarını sağlamaya yönelik oluşturulan etkinliklerdir. Güçlendirici kitaplarda yer alan etkinlik sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Ayrıca, kullanılması zorunlu olmayan, uygulayıcının ihtiyaç hissettiğinde uygulayabileceği 13 adet ısınma etkinliğine de kitaplarda yer verilmiştir.

TRAVMA TÜRÜ	ÖNLEYİCİ ETKİNLİK SAYISI	GÜÇLENDİRİCİ ETKİNLİK SAYISI	TOPLAM
DOĞAL AFET	17	11	28
ÖLÜM-YAS	15	14	29
İNTİHAR	10	5	15
CİNSEL İSTİSMAR	19	5	24
GÖÇ	15	8	23
TERÖR	12	11	23
TOPLAM	88	54	142

**ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**Psikososyal
Dijital Destek Programı**